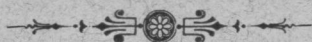

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1914.

VSEBINA.

1. <i>Ivan Kavčnik</i> : Načrt hrvaškega civilnega pravnega reda	1
2. <i>Valentin Žun</i> : Delniške družbe in družbe z omejeno zavezo v avstrijskih davčnih določbah	4
3. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.	
a) Celo abstraktno se glaseča sodna poravnava velja za rešitev spora v določenem zmislu, ako je bilo to v pogodbeni volji spornikov ali vsaj njihovih pravnih zastopnikov	10
b) Čeprav izrek poprejšnje pravnomočne sodbe stvarno in pravno ni takšen, da bi se mu dalo oporekati, vendar ni dopustno vnovič razpravljati o subjektivno in objektivno istovetnem spornem predmetu . . .	12
c) Krivo izpeljana revizija ni upoštevanja vredna spričo sodbe, ki ni kršila nujnega prava. Ali je preživitkar upravičen, alternativno-obvezno zahtevati poljubno visok nadomestek?	19
d) Revizijski razlog nepravilne pravne presoje stvari je podan le pri nepravilni pravni presoji v materijelno pravnem oziru; v izpodbijanje nepravilne uporabe procesnih zakonov služi revizijski razlog § 503 št. 2 civ. pr. r.	21
B. Kazensko pravo.	
a) O priliki rubežni v navzočnosti izvrševalnega organa zavezancu dani poduk pravnega zastopnika, četudi je po sebi nevljuden in nespodoben, ne tvori prestopkov po § 312 ali 314 kaz. zak. (Odločba kasačijskega dvora od 11. nov. 1913 opr. št. Kr VI 189/13.)	21
b) Tisti, zoper katerega gre izvršitev oblastvenega ukaza, se sam ne more okriviti prestopka po § 314 kaz. zak.	23

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Slovenski Pravnik.

Leto XXX.

V Ljubljani, 15. januarja 1914.

Št. 1.

Načrt hrvaškega civilnega pravnega reda.¹⁾

Spisal c. kr. višji sodni svetnik Ivan Kavčnik.

IV.

Podavanje (vlaganje) prizivnih spisov (prizivnih pisma, prizivnica).

Pri nas velja načelo, da bodi že prizivni spis napravljen po odvetniku. Izjemi sta le dve: Tam kjer na sedežu prvostopnega sodišča nista nastanjena vsaj dva odvetnika, sme se podati priziv na sodni zapisnik (§ 465 c. pr. r.). Če ima stranka pravico revnih, priziva pa prav zaradi tega ne more podati na zapisnik, ker sta na mestu sodišča dva odvetnika, določi pravdno sodišče kakega uradnika državnega pravdnštva ali pa sodišča, da napravi in vloži priziv za ubogo stranko (§ 90 org. zak. z dne 27. novembra 1896 državnega zakona št. 217).

V načrtu pa je v § 529 odst. 2 dovoljena podaja priziva na sodni zapisnik v vseh slučajih, koder stranka v pravdi ni bila zastopana po odvetniku. V motivih se ta določba opravičuje s siromaštvom ljudstva. Prav tako določbo ima tudi ogrski civ. pr. postopnik.

Po mojih mislih je naprava priziva najtežji posel v celem pravdnem postopku, še težji kakor sestava revizije. Treba je razloge prvega sodnika natanko proučiti, treba je imeti bister pogled, da se zapazijo ona mesta, na katerih je mogoče ozlediti sodbo toliko z ozirom na pravna vprašanja, kolikor — gledajoč na vse podatke razprave — z ozirom na pomanjkljivost postopanja in eventualno nesoglasje razlogov s spisi. Mimo tega se mora tudi strogo paziti, da se izpodbijajo vse ugotovitve v prvostopnih razlogih, ki so v zvezi z uveljavljenimi prizivnimi razlogi. Tak opust je često usodepoln za priziv, ker je prizivno sodišče na neizpodbijane ugotovitve prvega sodnika po § 498 c. pr. r. vezano.

¹⁾ Glej Slov. Pravnik 1913, št. 10. in 11.

Za obnovo
Univerzitetne biblioteke
v Ljubljani

redni Društvo Pravniki

Da bo to težavno nalogo vsak drugi povoljnejše rešiti mogel, nego oni sodnik, ki je sam napravil sodbo, je očitno. Ne rečem, da bi bil sodeči sodnik apriorističen. Ali on je vso pravdno snov predelal in se šele potem odločil za stališče, raz katero izreče sodbo. Njegov pogled, vse njegovo umstveno delovanje je osredotočeno na to stališče. In on mora skušati, da ga trdno utemelji in da prepriča, da vsi ugovori in pravdne navedbe, ki za to stališče niso porabne, nimajo odločilne važnosti.

Sedaj pa naj sodbo s prav tisto vremo, s katero jo je utemeljil, v prizivu pobija. To je nemogoče, kaj takega se od nikogar ne more zahtevati.

Posledica temu je, da je tak priziv mnogo slabši od sodbe. S tem pa je pogosto tudi že zapečatenjena njegova usoda.

Po pravici torej naš civilni pravdni red zožuje podajanje prizivov na zapisnik na najmanjši obseg.

Dajejo pa mu prav tudi dosedanja izkustva. Na zapisnik podani prizivi malokdaj zadovoljujejo. In prav pogosto skuša potem odvetnik, ki zastopa priziv pri prizivni razpravi, na vsemogoče načine kaj rešiti, a zaman.

Nasprotno pa so prizivi, podani po uradnem zastopniku po zmislu prej navedenega § 90 org. zak., boljši. To je razumljivo, ker uradni zastopnik pri stvari še ni nič udeležen in more bolj objektivno presojati ves material, kakor pa sodnik, ki se je bil s sodbo že pre-judiciral.

Ako načrt dopušča prizive na zapisnik v mnogo širšem obsegu kakor naš civ. pr. red, to po dosedaj povedanem ne bo na korist doseganju pravice po pravnih sredstvih. V koliko da je to razširjenje res potrebno vsled siromaštva ljudstva, tega jaz ne morem presojati. Ali pomisliti je vendar, kaj bolj občutno zadene stranko: ali prizivni spis, ki je težko sposoben priboriti zmago, ali pa tisti stroški, ki so združeni sestavo priziva po odvetniku. Jaz bi torej na vsak način dal prednost določbi našega civ. pr. reda.

Če pa se hoče princip predpisa § 259 odst. 2 načrta obdržati, potem bi jaz mislil, da bi bilo umestno, prikrojiti ga vstrežno naši določbi v imenovanem § 90 org. zak. Ustanovilo naj bi se na primer, da ondi, kjer je več sodnikov, voditelj sodišča določi onega sodnika, ki naj sprejme priziv na zapisnik. Če pa je en sam sodnik pri sodišču, potem naj bi imel pravico poveriti sestavo priziva javnemu biljež-

niku, morda proti mali nagradi, ki bi jo imela plačati stranka. Le v slučaju, če drugače ni mogoče, naj bi sodeči sodnik sam sprejel priziv na zapisnik.

Opozoriti moram tudi na to, da bi stranka, ki ni bila zastopana po odvetniku, bila na slabšem od stranke, ki uživa pravico revnih.

Po § 137 št. 3 načrta ima revna stranka pravico, da se ji v odvetniških pravdah, in pa, če je stranka od sodišča toliko oddaljena, da ne more tja prihajati, ali pa iz kakega drugega važnega vzroka postavi odvetnik, in če to ni mogoče, pa javni bilježnik, član državnega pravnistištva ali sodišča za zastopnika. To velja po § 141 načrta tudi za prizivno postopanje.

Za revno stranko bo torej sestavil priziv tak njen zastopnik.

Stranka pa, ki je sicer siromašna, a ne toliko, da bi zadobila pravico revnih, se mora zadovoljiti s prizivom na zapisnik.

Če se torej ne vstvari kvatela, s katero se na zapisnik podanim prizivom ne zajamči njih notranja vrednost, potem bo taka stranka očitvidno na škodi.

V.

Razveljavljenje sodb v prizivnem postopanju.

Kedaj da je rešiti priziv že v nejavni seji, to je v načrtu (§ 535) vse prav tako urejeno. kakor v našem c. pr. redu (§ 471). Prav tako so docela sprejete vse določbe našega § 496 o razveljavljenju sodb na podstavi ustne prizivne razprave v § 561.

Po mojih mislih pa bi bila shodna kaka primerna določba, po kateri bi se pod gotovimi uveti smelo razveljaviti sodbo iz razlogov § 496 civ. pr. r. že v nejavni seji v zmislu § 471 civ. pr. r. Temu paragrafu bi tedaj bilo razširiti obseg. To bi bil napredek napram našemu zakonu in bi se marsikdaj prihranili prav nepotrebni stroški. Mnogo je slučajev, zlasti kadar stranki na prvi stopinji nista bili zastopani po odvetnikih, ko se že na prvi pogled vidi, da je podan kak v § 496 navedenih razlogov, zlasti pod št. 2 ali 3, oni pod št. 1 se malokdaj pripeti — in da razprave tudi ne bo mogoče popolniti na prizivni stopinji, bodisi radi prevelikih stroškov, bodisi ker bo treba izvesti razpravo in dokaze na licu mesta, bodisi iz drugih razlogov. In vendar mora prvosednik senata določiti povsem nepotrebno razpravo.

Že celo pa bi bila potrebna taka določba, ako bi se hotela uvaževati pod čl. I. tega spisa izražena misel, da naj se opuste novote v prizivnem postopanju ondi, koder kaka stranka na prvi stopinji ni bila zastopana po odvetniku.

Recimo, da v tem primeru poda stranka po zmislu izvajanj pod IV. priziv na zapisnik. Po predstojniku sodišča za sprejem priziva odrejeni sodnik, odnosno bilježnik, se bo s stranko natančno informiral in sprejel v zapisnik vse novote, o katerih meni, da so v stanju priboriti prizivatelju zmago. Ali pri prizivnih razpravah je tudi po načrtu zastopanje po odvetnikih obligatorično. Če bi se torej v takih primerih morala vršiti pred prizivnim sodiščem takorekoč čisto nova in zelo draga razprava, bi bilo to proti načelu načrta, da je siromašnost ljudstva moment, ki se je nanj ozirati. V takih primerih bo torej posebno zgodno, da prizivno sodišče, ako meni, da so novote merodajne, sodbo že v. nejavni seji razveljavi in stvar vrne prvemu sodniku, oznanjujoč mu svoje pravno stališče in dejanstva, ki prihajajo s tega stališča zlasti v pošteev.

Ako pa stranka poda priziv po odvetniku, potem bo od obilice novega gradiva in od tega, če bo nasprotna stranka pri svojih gmotnih razmerah v stanju najeti si odvetnika, odvisno, ali se razpiše prizivna razprava, ali pa sodba razveljavi in stvar vrne, kakor v prejšnjem primeru, na prvo stopinjo.

Delniške družbe in družbe z omejeno zavezo v avstrijskih davčnih določbah.

Spisal Valentin Žun.

Po avstrijskem proračunu za leto 1913. znašajo dohodki iz neposrednih davkov skupaj 397,892.000 kron. Od tega zneska odpade na občno pridobnino, to je davek, ki ga plačujejo obrtniki in trgovci od svojih pridobitnih podjetj, le 36,600.000 kron, dočim je proračunjen pridobninski davek od podjetj, zavezanih javnemu dajanju računov, na 72,040.000 kron, to je še za enkrat toliko, kolikor znaša občna pridobnina.

Že iz te primerjave se vidi velika važnost, ki jo imajo te podjetbe za državno gospodarstvo. Med podjetbami, zavezanimi jav-

nemu dajanju računov,¹⁾ zavzemajo v gospodarstvu narodov in države prvo mesto delniške družbe, saj je v njih nakopičena ogromna glavnica in največje podjetbe, ki jih država ni prevzela v svoje roke, združujejo v sebi delniške družbe.

Delniške družbe se obdačujejo po II. poglavju zakona o osebnih davkih z dne 25. oktobra 1896, drž. zak. št. 220.

Podstavo za obdačbo tvori čisti donos, ki se je dosegel v davčnem letu predidčem poslovnem letu (torej pri obdačbi za leto 1913. čisti donos poslovnega leta 1912.), naj se ta donos razdeli kot dividenda med delničarje ali se dene v rezervni zaklad, razdeli kot tantijema med upravne svetnike, prenese na nov račun ali pa vporabi na kak drug način. Ako ima delniška družba več podjetb, seštejejo se čisti donosi vseh podjetb in od njih odšteje morebitna izguba kake podjetbe in tako dobljeni znesek tvori obdačbeno podstavo (podlago).

Bilančnemu čistemu donosu je po § 94 zak. o os. davkih prišteti tiste zneske, ki se porabijo za te-le namene, akopprav so bili zaračunjeni med izdatki računa izgube in dobička:

- a) da se poveča v podjetbi naložena glavnica (investicije);
- b) za odplačila v podjetjih naložene delniške glavnice ali za odplačila dolgov;
- c) za obrestovanje delnic ali obrestovanje prednostnih obligacij ter drugačnih delnih zadolžnic in hipotekarnih pojasnil, ako se nanašajo na napravno glavnico;
- d) za dodelitev garancijskih prispevkov, naprejščin ali doplačil drugim podjetbam;
- e) za darila, darove in druge odmembe, če jih ne zahteva že opravični obrat;
- f) za plačilo pridobninskega davka po II. poglavju zgoraj omenjenega zakona;
- g) za zalaganje bilančnih izgub iz prejšnjih let.

Naproti se pa ne smejo v obdačbeno podlago privzeti ti-le postavki:

- a) prenosi bilančnih dobičkov iz prejšnjih let;

¹⁾ Semkaj spadajo zlasti: državne, deželne in občinske pridobitne podjetbe, delniške družbe, rudarske družbe, zavarovalnice, hranilnice, pridobitne in gospodarske zadruge.

b) čista hišnonajemnemu davku podvržena najemščina, pri neoddanih hišnorazrednemu davku zavezanih poslopih tisti znesek hišne najemščine, ki bo odgovarjal hišni razrednini;

c) prejeti garancijski prispevki ali državne naprejščine;

d) premijske reserve pri zavarovalnicah;

e) vse pasivne obresti, razen spredaj v § 94 pod c) navedenih;

f) odpisi, ki vstrezajo obrabi ali razveljavi inventarja ali obratnega gradiva, in pa ob opravičnem obratu nastalim stvarinskim kurznim ali drugim izgubam, dalje tisti deli donosa, kateri se iz istega povoda nalože v posebnih zakladih (pričuvnih zakladih) za odpise, amortizacije, izgube, toda taki zakladi morajo biti namenjeni le v zalaganje primanjkljajev in izgub določno oznamenjene vrste in so izgube in primanjkljaji te vrste ali že nastopili ali se pa morajo po opravičnih razmerah previdoma pričakovati;

g) prispevki, ki se dajo za preskrbo nameščencev;

h) nameščencem podjetb po pogodbi izplačane tantijeme.

Ko se na tak način dobi obdačeno podlago, odmeri se od nje 10odstotna pridobnina. Vendar pa 10odstotni davek ne sme znašati manj nego eno tisočino vplačane delniške glavnice (minimalni davek). Če bi tvorila obdačbena podlaga n. pr. vsoto 7400 K, od katere bi se morala predpisati 10odstotna pridobnina v znesku 740 K, vplačana delniška glavnica pa znaša 1.000.000 K, ne predpiše se 10odstotna pridobnina, temveč minimalni davek, ki znaša več nego 10% pridobnina, in sicer 1000 K.

Če delniška družba na podstavi svojega bilančnega čistega dobička razdeli za kako leto več nego 10odstotno dividendo med delničarje, mora poleg 10odstotnega davka plačati še dva odstotka od zneska, ki je potreben za 11. do 15. odstotek dividende; če pa plača več nego 15odstotno dividendo, pa 4 odstotke od tistega zneska, ki se med delničarje razdeli nad petnajstodstotno dividendo. Če bi n. pr. delniška družba z delniško glavnico 1.000.000 K razdelila med delničarje 18odstotno dividendo, torej 180.000 K, se bo od zneska 50.000 K predpisal 2odstotni dividendni davek = 1000 K, od 30.000 K pa 4odstotni davek = 1200 K. (10% dividenda od delniške glavnice, 1.000.000 K znaša 100.000 K, 10—15 odstotek dividende = 50.000 K, 16—18 odstotek dividende = 30.000 K.)

Kakor se vidi, je davčna mera za delniške družbe zelo visoka, zlasti ako upoštevamo, da se po § 94. zak. o os. davkih bilančnemu čistemu donosu prištevajo že zneski, kakor obresti vknjiženih dolgov, pridobnina itd., ki se pač morajo s trgovskega stališča smatrati za redne, s podjetjem združene obratne stroške. Tudi ne smemo prezreti dejstva, da razne doklade, ki se preračunajo od državne pridobnine, skupno ponavadi državni davek še presegajo.

Umevno je torej, da se je zlasti v veletrgovskih in industrijskih krogih pojavil hud odpor proti ostrim davčnim določbam za delniške družbe.

Ta odpor sicer ni mogel doseči premembe II. poglavja zakona o osebnih davkih, vendar je bil med najvažnejšimi vzroki, da je vlada v novembru 1904 predložila gosposki zbornici načrt zakona o »družbah z omejeno zavezo«, ki je davčne postavke v primeru z davčnim postavkom za delniške družbe izdatno znižal. Ta načrt je bil z delnimi izpremembami v državnem zboru sprejet in razglašen za zakon z dne 6. marca 1906 drž. zak. št. 58. O davčnih določbah govori sedmo poglavje tega zakona. Po § 115. se od družb z omejeno zvezo, kojih napravna glavnica znaša kvečjemu 1.000.000 K, odmerja občna pridobnina (po I. poglavju zakona z dne 25. oktobra 1896 drž. zak. št. 220). Take podjetbe se torej primerjajo s trgovinami in obrti enake vrste in se temu primerno odmeri pridobnina. Šele takrat, kadar napravna glavnica družbe z omejeno zavezo presega vsoto 1.000.000 K, so za obdačbo merodajne določbe, ki veljajo za delniške družbe po II. poglavju zakona o os. davkih, kolikor niso izpremenjene po odstavku IV., § 115. prej omenjenega zakona.

Napravna glavnica obsega po zmislu tega odstavka »vso v podjetju trajno plodonosno naloženo glavnico, zlasti v družbeni pogodbi določeno osnovno glavnico, nadalje glavnice, najete proti prednostnim obligacijam ali drugim delnim zadolžnicam ali proti hipoteknemu zavarovanju ter glavnico, ki so jo morda družabniki sami razen osnovne vloge trajno posvetili opravielnemu obratu.«

Za obdačbo družb z omejeno zavezo so merodajne določbe odstavka IV. v § 115. naved. zak. Po tem odstavku so se davčne določbe II. poglavja zak. o os. davkih za družbe z omejeno zavezo izpremenile tako-le:

1. Od bilančnih prebitkov (od bilančnega čistega donosa) se smejo odbiti darovi, darila in druge brezplačne odmembe s to omejitvijo, da se take naklonitve ne smejo dajati družabnikom ali udom njihove rodbine, če bi se prav dale za delovanje v družbenem opravielnem obratu (glej spredaj § 94 lit. e).

2. Odbitni postavki so tudi obresti v knjiženih dolgov (nasprotno § 94. lit. c). Nasprotno je pa privzeti v davčno podlago tiste zneske, ki se porabljajo za obrestovanje pravnih glavnih, ki so jih družbi posodili družabniki sami v katerikoli obliki.

3. Zneska, porabljenega iz obratnih uspehov pravielnega leta v založbo izgube, ki se določi po določilih zakona o osebnih davkih, in ki je nastala v pravielnem letu neposredno pred bilančnim letom, ni privzeti v davčno podlago (nasprotno § 94. lit. g).

4. Namesto splošnega 10odstotnega davka se določa izmera davka za družbe z omejeno zavezo tako-le:

Ako čisti, davku zavezani donos znaša do všteti		100.000 K s 4 odstotki
		200.000 » » 5 »
		300.000 » » 6 »
		400.000 » » 7 »
		500.000 » » 8 »
		600.000 » » 9 »

Ob davku zavezanem čistem donosu nad 600.000 K z 10 odstotki.

Zakon o družbah z omejeno zavezo skuša torej pospeševati zlasti manjša podjetja, ki delajo tudi večinoma z izposojenimi glavnimi, s prav izdatnimi davčnimi olajšavami. To se je tudi posrečilo, ker število družb z omejeno zavezo neverjetno hitro rase, dasi v naši državi razni činitelji vplivajo prav neugodno na gospodarski razvoj.

Če se pretvori delniška družba v družbo z omejeno zavezo, se po praksi upravnega sodišča za prvo leto obstoja družbe z omejeno zavezo predpiše pridobnina še na podlagi računskega zaključka prejšnjega leta, ko je še obstajala delniška družba, ako je podjetba sama ostala neizpremenjena.

Ostale določbe, ki jih ima zakon o osebnih davkih za delniške družbe, se uporabljajo z mislu primerno tudi za družbe z omejeno zavezo. Navesti hočemo le najvažnejše točke.

Davek od družb z omejeno zavezo ne sme znašati manj nego eno tisočino vplačane osnovne glavnice z glavničnim zneskom najetega obligacijskega zajma vred, ki je še na dolgu.

Pridobnina od delniških druž in družb z omejeno zavezo je predpisati v tisti davčni občini, v kateri ima podjetje svoj sedež in obratovališče. Če se pa obratovališče nahaja v drugi davčni občini, predpiše se pri rudnikih, tvornicah ali drugih produkcijskih podjetjih 20 odstotkov v občini na sedežu podjetja, ostalih 80 odstotkov pa se razdeli na posamezna obratovališča, kakor sodelujejo pri skupnem donosu (po čistem, davku podvrženem donosu, oziroma po tehniškem pomenu, ki ga imajo obratovališča za skupno produkcijo, ali če tudi to ni mogoče, po plačah in mezdah s tantijemami vred, ki se plačajo v posameznih obratovališčih). Pri trgovinskih podjetjih, kreditnih zavodih in zavarovalnicah se pa odmerja 50 odstotkov na sedežu družbe, ostalih 50 odstotkov se pa razdeli na posamezna obratovališča tako, kakor smo ravnokar omenili.

Nove podjetbe je v 14 dneh po pričetku pravičnega obrata naznaniti davčnemu oblastvu in obenem je treba izkazati napravno glavnico. Temu naznanilu je treba priložiti družbeni ustav ali družbeno pogodbo v dveh izvodih.

Davčno oblastvo odmeri za čas, dokler se ne napravi prvi računski zaključek, takozvani *z a č a s n i* (minimalni) *d a v e k*.

Ako se med davčnim letom opusti kaka podjetba, mora podjetnik v štirih tednih naznaniti davčnemu oblastvu prve stopinje. Davčna dolžnost neha s koncem tistega davčnega četrtletja, v katerem se je opustila podjetba. Če se opustitev ne naznani ali naznani prepozno, odpiše se davek šele koncem tistega četrtletja, ko je došlo naznanilo, ali je davčno oblastvo sicer izvedelo, da se je podjetba ustavila.

Pridobnino od delniških družb in družb z omejeno zavezo je plačati v štirih enakih, dne 1. januarja, 1. aprila, 1. julija in 1. oktobra dospevajočih obrokih.

Za pridobnino s postranskimi pristojbinami vred obstoji zakonita zastavna pravica s prednostno pravico pred vsemi zasebnimi zastavnimi pravicami na nepremičninah družb, ki so samo ali večinoma namenjene ali napravljene za njih podjetbe.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Celo abstraktno se glaseča sodna poravnava velja za rešitev spora v določenem zmislu, ako je bilo to v pogodbeni volji spornikov ali vsaj njihovih pravnih zastopnikov.

Višji inštanci sta pravdnemu sodišču naročili, da mora poravnavo razlagati tako, kakor jo tolmači tožnik,¹⁾ tako namreč, da se spornika v sodni poravnavi predpravde z besedami »pripoznata mejo, kakor jo kaže zemljiškoknjižna mapa«, nista poravnala na nobeno abstraktno mejo, marveč na tisto mejo, ki sta jo bila hkrati izvedenca, pravilno ali ne, s količki poočitila. Nalog se je glasil, popolniti postopanje v tem zmislu, sta li pogodnika imela bistveno voljo, poravnati se po zakoličeni meji a—b.

Vse tri stopinje so potem sodile enako, ugodivši tožbi. Prvo sodišče je pri tem izreklo kot nemerodajno, da je razpravljajoči sodnik v predpravdi baje namenoma izvolil abstraktno besedilo, ker se mu izmeritev ni pravilna zdela, marveč kot odločilno to, da sta imela pravna zastopnika strank in tudi tožnik, pa če tudi samo prva dva, namen, pravdo skončati s priznanjem, da veljaj odslej črta a—b za mejo.

Prizivno sodišče je dostavilo te-le razloge: Prizivatelj se trudi zaman, dati sporni poravnavi drugo tendenco in dokazati, da sta se zastopnika strinjala z zmisлом poravnave, kakor jo je razpravni sodnik narekoval, češ, da nista imela v mislih nobene določene meje, marveč negotovo katastrsko mejo, ki bi se naj pozneje nekoč določila. Prvi sodnik je pravilno ocenil dokaz, izrekši, da sta se spornika poravnala na mejo a—b. Izpovedbi njihovih pravnih zastopnikov soglašata v tem, da sta se po količkih poravnala, torej po meji a—b, in to je podprto po izpovedbah izvedencev, ki zopet soglasno trdita, da je rekonstruirana meja a—b identična z mejo, ki sta jo poočitila v predpravdi na licu mesta s količki. To razlago volje takratnih zastopnikov opravičuje tudi jasni namen, narediti konec

¹⁾ Glej iz prejšnjega postopanja v tej stvari objavljeno odločbo c) na strani 174. letnika 1913.

sporu. Isto sledi tudi iz besedila poravnave: »Po ogledu na licu mesta, po odmeri mapne meje po izvedencih, se poravnajo stranke ...« Po tej uvodni pojasnitvi se more vsebina poravnave le tako razumeti, da sta stranki kot zemljiško-knjižno-mapno mejo pojmovali le tisto mejo, katero sta izvedenca določila. Že iz ekonomskih razlogov se ne da misliti, da bi bili stranki takrat v nemar pustili celodnevno delo izvedencev, poravnavši se na neko katastersko mejo, ki bi se naj stoprav kasneje ugotovila, dočim naj bi bil spor nerešen. S tem, da je plačal eno tretjino stroškov predprave, je toženec priznal, da je izgubil nekaj sveta, iz tega pa tudi sledi, da meja ne more iti tamkaj, kjer se sedaj zahteva. Popolnoma zadostuje, da sta imela zastopnika prej navedeno pogodbeno voljo, ker imajo po § 34 c. pr. r. po pooblaščenjih opravljena dejanja napram nasprotniku isto moč, kakor da so jih stranke same opravile. Zastopnika sta kot priči izpovedala, da besed razpravnega sodnika o neki kasnejši meritvi celega kompleksa nista čula. Kaki nagibi so razpravnega sodnika privedli do tega, da je nemeroma zapisal abstraktno poravnavo, je torej brez pomena. Upošteval naj bi bil i on zgolj pogodbeno voljo strank. S tem je ovržen tudi prizivni razlog nepravilne pravne presoje. Stranki sta bili glede meje na jasnem in strnili sta se v poravnavo. Prav jo torej razlaga tožnik. Ne da se govoriti o nobenem drugem zmislu poravnave, niti o tem, da se stranki nista skladali glede vsebine. Kakor je izreklo že vrhovno sodišče, ni pomembno dejstvo, da poravnava nima izvršilne klavzule, ker ta dostavek za izvršljivost sodnih poravnav ni potreben.

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 7. oktobra 1913 opr. št. Rv VI 478/13-1 zavrnilo revizijo, ki je očitala (§ 503 št. 4 c. pr. r.), napačno razlago poravnave kot pravnoobvezne pogodbe, čeprav strnitve volj ni bilo, prvič, ker zastopnika nista vedela, kaj podpisujeta, in potem, ker sta imela različne mejne črte v mislih. O nesoglasju med voljo in med izjavo bi se dalo govoriti le tedaj, kadar bi bila izjavila, česar nista hotela, ali ako prave volje strank ne bi bila tako izjavila, oziroma zapisala, kakor treba in kakor je zares zapisana bila. Ustanovljeno pa je, da sta zastopnika za mejo po zemljiškoknjižni mapi pojmla tisto mejo, katero sta izvedenca določila kot katastersko mejo in hkrati zamejičila v točkah a—b, potem, da sta hotela to mejno črto kot končno veljavno poravnano mejo, da sta se poravnala v tem zmilu in s to namero, in da sta pod-

pisala zapisnik od 18. aprila 1912, tako svojo voljo izrazil. Ne-skladja tudi ni med zapisnikovo vsebino in med izraženo, t. j. tekom poravnavanja izrečeno voljo (... se poravnata). Gre pač samo za vprašanje, kakšen pomen pristoji obliki »obe stranki pripoznata mejo, kakor jo kaže zemljiškoknjižna mapa«, kakor je sodnik protokoliral; to pa je v prej navedenem zmislu že od predstopenj rešeno tako, da je dvom razpršen.

Dr. F. G.

b) Čeprav izrek poprejšnje pravnomočne sodbe stvarno in pravno ni takšen, da bi se mu dalo oporekati, vendar ni dopustno vnovič razpravljati o subjektivno in objektivno istovetnem spornem predmetu.

V okolišu sodišča A stanujoči tožnik je kupil od toženca 711 l vina, liter po 56 h, da bi ga točil v svoji gostilni, ter je takoj pri nakupu plačal na račun kupnine znesek 100 K. Kakih 14 dni pozneje pošlje tožnik k tožencu, stanujočemu v okolišu sodišča B, poročilo, naj vzame vino nazaj, češ, da je zavrelka. Toženec pride še isti dan k tožniku, in dogovorita se, da vzame toženec vse še nepotočeno vino nazaj. Glede že v gostilni potočenih 266 l, ki jih je tožnik prodal liter po 88 h, pa ne pride do sporazuma, ker toženec odkloni tožnikov predlog, naj ostaneta vsak pri svojem. Kasneje poterja toženec tožnika, naj mu plača 266 l po 56 h, torej znesek 148 K 96 h, oziroma po odbitku plačanih 100 K, ostanek 48 K 96 h. Ker tožnik tega ne stori, vloži toženec proti tožniku malotno tožbo za plačilo tega zneska pri sodišču v A.

V tej tožbi je trdil toženec, takrat tožnik, da mu ima nasprotnik plačati ostanek kupnine. Toženi sedanji tožnik pa je ugovarjal, da mu je nasprotnik prodal ničvrédno zavrelko, da sta kupčijo vso razdrla, da se pri razdoru o ceni potočenega vina nista nič menila, da zadeva na nobeni strani ni trgovski posel in da nasprotnik potemtakem ne more zahtevati sploh nobene odškodnine. Za slučaj pa, ako bi se le kaj priznalo, potem se naj v svrhu pobotanja ugotovi pravni obstoj nasprotnih terjatev a) na pogojenem in nasprotnikovem sinu o priliki privoza danem darilu 4 K, b) na odškodnini za dvojne pokvarjenih sodov 21 K 48 h, c) na odškodnini za to, da se je v kritičnem času v gostilni manj vina iztočilo 45 K, in d) na odškodnini za

slabo ime, v katero je gostilna prišla, ker je bila v njej zavrelka na prodaj, 300 K, torej skupno 370 K 48 h.

Sodnik v A je po provedenju zadevnih dokazov izdal sodbo s tem-le izrekom:

»I. Ugotovi se, da je toženec dolžan tožniku plačati za 266 litrov vina, prav zavrelke, znesek 18 K 62 h;

II. ugotovi se, da so od toženca zoper ugotovljeno tožnikovo zahtevo v pobot ugovorjene protiterjatve v znesku 370 K 48 h do visokosti tožene terjatve upravičene;

III. toženec torej tožniku ni ničesar plačati dolžan;

IV. tožbeni in pravdni stroški se vzajemno pobotajo.«

Iz razlogov te sodbe bodi povedano, da je sodnik v A smatral razdor pogodbe za popoln razdor, dalje, da trgovinsko pravo z ozirom na čl. 10 (!) za ta primer nima veljave, da sme prodajalec za potočeno zavrelko zahtevati le navadno vrednost, da se le-ta s pomočjo izvedenčevega mnenja po § 273 c. pr. r. določi na 7 h od litra in torej za 266 litrov na 18 K 62 h. Od kupca v pobotanje priglašene nasprotne terjatve v skupnem znesku 370 K 48 h, da so do visokosti tožene terjatve (sic) upravičene in sicer ad a), da je kupec pri dovozu prodajalčevemu sinu dal 3 K v gotovini in 1 K v vinu in cigaretah, da si sme kupec to »šenkilo« zaračunati, ker je bilo plačano pogojeno, in je razdor kupčije zadel tudi ta del; ad b), da sta poprej 33 K 48 h vredna soda po zavrelki poslabšana do vrednosti 12 K, kar opravičuje odškodnino 21 K 48 h.

Na ostale kompenzacijske ugovore, da se sodišče z ozirom na določbo § 411 c. pr. r. več ne ozira. Izrek o stroških je po propisu § 43 c. pr. r.

Ta malotna sodba je postala pravnomočna.

Sedaj pride do pravde pred sodiščem B. Poprejšnji toženec vloži tožbo kot tožnik proti prodajalcu vina, da mu je poprejšnji tožnik dolžan plačati 106 K 86 h. Kot temelj zahtevka navede, da se je kupčija radi neporabnosti vina razdrila, da ima toženec po sodbi sodišča A za potočenih 266 l vina terjati le 18 K 62 h, prejel pa da je pri sklepanju kupčije 100 K in kot sinovo »šenkilo« 4 K, potem, da znaša odškodnina za pokvarjena soda 21 K 40 h, iz česar sledi, da ima tožnik vkupe zahtevkov v znesku 125 K 40 h. Ako se od teh odbije v isti sodbi prisojena odškodnina za 266 l zavrelke po 18 K

62 h, se pokaže, da mora toženec vrniti znesek 106 K 86 h. Ali z drugimi besedami:

Toženec ima brez naslova v rokah	100 K — h
ugotovljeni tožnikovi nasprotni terjatvi v znesku	
25 K 48 h pa obstojita, po odbitku v prejšnji sodbi pobotnega dela 18 K 62 h za zavrelko, še v nepobotnem ostanku	6 » 86 »

in to dá tožilno terjatev 106 K 86 h

Toženec je predlagal zavrnitev tožbenega zahtevka na tožnikove stroške, ugovarjajoč:

1.) Sodba sodišča A veže le glede zneska 18 K 62 h na obe strani, to je v oziru kompenzacijskih nasprotnih terjatev sedanjega tožnika (zadnji odstavek § 411 c. pr. r.) in v oziru toženčeve kupninske terjatve. Zakaj sodnik v A je edino to ugotovil, da je kupec prodajalcu dolžan 18 K 62 h, ni pa izrekel, da višji zahtevak prodajalca pravno ne obstoji. Iz tega sledi, da je formalnopravno razsojeno zgolj o delu 18 K 62 h celotne kupnine 148 K 96 h, ostanek 130 K 34 h pa sploh ni še sojen. Materijalnopravni razbor dovede do istega zaključka, zakaj sodnik v A se niti z besedico ni dotaknil vprašanja, kaj je s tistimi 100 kronami, ki jih je bil kupec prodajalcu dal, niti ni teh 100 K v protipobotnih terjativah do vpoštevanja spravil. Veže torej zgolj pobot delne kupnine 18 K 62 h z ravnotako visokim zneskom odškodnine $4 + 21 \cdot 48$ K, nič več. Iz tega izhaja, da sme toženec še vedno zahtevati plačilo 130 K 34 h. Čeprav on ne pripozna, da gre tožniku ostanek nepobotanih odškodnin v znesku 6 K 86 h, je spričo sodbe v takem položaju, da za svojo kupnino pred sodnikom v A sploh več ne more tožiti. Zavalj tega nima nič proti temu, ako se sedaj tožena terjatev 106 K 86 h vzame za poplačilo kupnine 130 K 34 h, saj je vsa nadaljna diferenca itak tudi izgubljena.

2.) Zakaj tožencu je jasno, da mu je pred postopanjem sodišča v A pristojala kupnina 148 K 96 h za tistih 266 l, ki jih je tožnik kupil po 56 h in naprej prodal po 88 h. Razdora prvotne kupčije ni bilo nobenega. Pogodbena volja spornikov ni bila ta, razdreti vso kupčijo, marveč ostati popolnoma pri kupčiji, le naknadna pogodba je pristopila s premembo poprejšnje v tem zmislu, da vzame toženec 445 l prostovoljno nazaj. Po tem je jasno, da prvotna pogodba glede potočenih 266 l še vedno velja.

3.) Če bi se pa vzlic temu vzelo, da se je prvotna kupčija popolnoma razdrla, se mora vpoštevati, da je razdorna pogodba izpolnjena le glede 445 l, ki jih je toženec nazaj vzel, glede potočenih 266 l pa toženec še čaka, da bo tožnik postavil vse v prejšnji stan. Takrat mu bo toženec kar vrnil prejetih 100 K, in kakor je že pod 1.) izjavil, magari tudi še 6 K 86 h, saj ima sam od tožnika terjati več, 130 K 34 h. Tudi tukaj izjavi, da presežka 23 K 48 h od tožnika ne more več tožiti. Zadostuje, da tožnik vzame, da je vse pobotano. Iz previdnosti pa sedaj on, toženec, priglaša v pobotanje kot svojo nasprotno terjatev, kupnino v znesku 130 K 34 h.

4.) Podredno, pa le za slučaj, ako bi prišlo sodišče v B do zaključka, da tožencu kupninska terjatev 130 K 34 h ne pristoji več, ugovarja, da odškodnina v ostanku 6 K 86 h pravno ne obstoji. Ta odškodnina je ostanek iz nasprotnih terjatev, oznamenjenih v sodbi sodišča A pod a) in b).

Ad a). Darilo 4 K, naklonjeno sinu toženca, ni pobotljivo, ker je darilo in ker sta osebi tega pravnega posla različni od oseb tega spora.

Ad b). Odškodnina 21 K 40 h pravno ne obstoji, ker ni škode, ker toženec ni oškodovatelj, ker ni ne protipostavnosti, niti vzročne zveze. Vino je bilo dobro, ne pa zavrelka; tožnik je vino prevzel in ga v dobršnem delu porabil; napake, baje takoj opažene, ni grajal precej, ampak šele 14 dni potem itd.

5.) Tožnik blaga niti na razpolago ni postavil. Pa celo, če bi ga bil, vendar ni smel razpolagati o njem, ne da bi bil prodajalec pri-trdil načinu. Ako je vkljub temu razpolagal, razpečavši samovoljno 266 l, potem je pač tožencu odgovoren za to samolastnost, ne z 88 h od litra, kakor je prodajal, pač pa s 56 h od litra, kakor se je kupčija glasila.

Okrajno sodišče B je izreklo to-le sodbo:

»1.) Ugotovi se, da pravno obstojijo nastopne terjatve tožnika proti tožencu:

a) na v račun kupnine za vino odštetem znesku . . . 100 K — h

b) na odšoddninah, v pobot priglašenih že v pravd-nem postopanju pred sodiščem A (šenkilo 4 K in odšoddnina za sode 21 K 40 h, skupaj 25 K 40 h)

v ostanku 6 » 86 »

skupaj 106 K 86 h

2.) ugotovi se, da pravno obstoji nasprotna terjatev toženca proti tožniku na kupninskem ostanku 130 K 34 h;

3.) terjatve pod 1.) se z nasprotno terjatvijo pod 2.) pobotajo;

4.) zato se tožbeni zahtevek tožnika, da je toženec dolžan plačati 106 K 86 h s 5% obrestmi od 18. maja 1913 in pravdne stroške, popolnoma zavrne;

5.) tožnik je dolžan, da plača tožencu na 99 K 78 h določene pravdne stroške.»

Razlogi.

Pritrditi se mora trditvi toženca, da s sodbo sodišča A ni razsojeno o celi kupninski cerjatvi toženca proti tožniku, marveč le o delnem znesku 18 K 62 h. Zakaj v rečeni sodbi iščeš zaman izreka, da višji zahtevek prodajalca pravno ne obstoji. Pri pravni presoji slučaja, ki je tvoril predmet pravde v A, pride sodišče do bistveno drugačnih zaključkov, nego sodnik v A. Najprej smatra, da se mora ta slučaj presoditi le po trgovinskem pravu, saj je nesporno, da je tožnik kupil vino, da bi ga v gostilni razpečaval. Takle posel je po členu 271 trg. zakona objektivno osnovno trgovinsko opravilo, glede katerega gre po čl. 277 uporabiti določbe trgovinskega prava za oba pogodnika, torej določbe čl. 337 do 359 trg. zakona. V stvarnem oziru je bilo nesporno, da je toženec pri sklepanju kupčije prejel na račun kupnine 100 K. Ugotovljeno pa je po prejšnji sodbi, da je sodnik v A ugotovil pravni obstoj odškodninskih terjatev tožnika proti tožencu v znesku 25 K 40 h (4 + 21·40) in da jih je pobotal le do zneska 18 K 62 h, da so torej v sedaj toženem ostanku 6 K 86 h te terjatve še nepobotane. Tudi je jasno, da je sodba sodišča v A pravne moči deležna le glede pobotane zneska 18 K 62 h (§ 411 c. pr. r.) in da to sodišče ni vezano na izrek, da ostanek 6 K 86 h pravno obstoji. Marveč upravičeno in dolžno je, samostojno presoditi, obstoji li ta ostanek pravno. Gotovo je tudi, da sodišče v A pravnega obstoja teh tožnikovih odškodnin ni ugotovilo tako, da se ne bi dalo prigo-varjati, n. pr. je-li pobot »šenkila« dopusten. Toda sodišče je vzelo za podlago izreka pod 1.) sodbenega tenorja pripoznavo (§ 395 c. pr. r.), ker je toženec izjavil, da obstanek teh terjatev pod pogojem sedanjega upoštevanja njegove kupninske terjatve, bodisi kot plačilo, bodisi kot pobot kar pripoznava. Ker se sodišče pri nadaljнем izreku 2. sodbenega tenorja ne smatra vezano na sodbo sodišča v A

v tem zmislu, da je ta predmet res judicata, je potem nerešeno samo še to vprašanje, ali je bil dogovor spornikov popoln razdor kupčije, ali pa le dodatna spremembna pogodba. Čeprav vse govori za zadnjo verzijo, ni sodišče za potrebno štel, spustiti se v zadevne dokaze, ker tudi prva verzija zadostuje, da toženec odoli, in ker se tožnik nanjo kot zanj bolj ugodno sklicuje. Zato se sodišče ne pomišlja, slediti tukaj sodniku v A in izreči, da se je prvotna kupna pogodba popolnoma razveljavila, t. i. tudi glede potočenih 266 litrov. Ker ni sporno, da se stranki nista zedinili, kako je uravnati pravno razmerje glede tega dela, in da do pričujoče tožbe še nista ničesar ukrenili, se zdi jasno, da morata oba spričo redhibicije po § 932 o. d. z. postaviti vse v prejšnji stan. To se pravi: toženec naj vrne tožniku 100 K in še povrh pripoznanih 6 K 86 h, tožnik pa naj razškodi tožencu tistih 266 litrov. Tukaj pa ni več mogoče slediti nazorom sodišča v A, da gre tožencu le navadna vrednost za zavrelko à 7 h za liter. To nasprotuje pojmu redhibicije, ki vendar ni isto, kar je *actio quanti minoris*. Zavrelka ne more imeti hkratu dvojno napako, glede 445 l poglavitno, glede 266 l pa nepoglavitno. Tudi je tožnik v sedANJI tej vlogi prekludiran s trditvijo *quanti minoris*, ker je šest mesecev že preteklo, in ker je vseeno, ali se podtakne slučaj pod trgovinsko ali pa pod občnopravno določbo (distančni, oziroma krajni posel). Sledi torej, da mora tožnik tudi vse v prejšnji stan postaviti in da mora v to svrho plačati dogovorjeno kupnino, ker je kupil liter po 56 h, ker nasprotnega ali spremenilnega dogovora ni bilo, ker velja v tem oziru kupna cena prvotne pogodbe, ker po načelu trgovinskega prava veljata zvestoba in zaupanje, ker je edino to pravično, da plača kupec kupnino po 56 h, ne manj, morda celo le po 7 h, ako je sam razpečal blago po 88 h; naposled, ker je tožnik blago na svojo pest prodajal. V tem oziru je sporno, ali je tožnik tožencu blago sploh na razpolago postavil in ali je bil razpolog pravočasen in pravilen. A sodišče poprime zopet tisto, kar je tožniku bolj in tožencu manj ugodno: vprašanju pritrditi. Tožnik je bil kot kupec vzlic temu in vkljub graji napake upravičen, razpolagati o blagu, seveda pa jamči prodajalcu za samovoljne ukrepe. S čim? Najmanj s pogojeno kupnino po 56 h. Iz teh razmotrivanj sledi, da terjatev toženca proti tožniku v ostanku 130 K 34 h pravno še obstoji. Pobotanje je povzročilo odbitev tožilnega zahtevka. Izrek o stroških je po § 41 c. pr. reda utemeljen.

Prizivno sodišče je priziv tožnika zavrnilo, izrekši še, da je za objektivni pomen razsojenega zahtevka dispozitivna določba tenorja sodbe tako odločilna, da se pravnomočnost preko te določbe ne more razširiti. Ako je v sodbinem reku le en del tožilnega zahtevka prisojen, ostanek pa ni omenjen, potem ta ostanek ni odbit, ampak sodba je samo delna sodba. Tukaj glede zneska 18 K 62 h. Prvi sodnik je pravilno razpravljal in sodil o ostanku 130 K 34 h, od katerega 100 K toženec prej ni mogel ugovarjati, ker tožnik plačila ni zahteval. Prvi sodnik je bil, upoštevajoč sodbo sodišča A, upravičen, razmotrivati za svojo sodbo razloge prejšnje, samoprotislovne in pravnopomotne sodbe.

Vrhovno sodišče je z odločbo od 11. novembra 1913 opr. št. Rv VI 617/13-1, reviziji tožnika ugodilo, sodbo spremenilo in razsodilo, da ostane izrek prvega sodišča pod 1.) a) in b) veljaven, da nasprotna terjatev toženca v znesku 130 K 34 h pravno ne obstoji; ter da mora toženec tožniku plačati znesek 106 K 86 h s pripadki in pravnih stroške vseh treh stopinj. Ne more se namreč odreči pritrditvi reviziji, kolikor se poudarja revizijski razlog nepravilne pravne presoje. Ker pravni obstoj tožnikove terjatve ne stoji več v sporu (toženec zadevnega izreka ni pobijal), je le še eno vprašanje, ali je in koliko je pobotni ugovor takšen, da drži, in ali ni temu ugovoru napoti pravnomočnost poprejšnje sodbe; tako se brani tožnik. To vprašanje sta prvi sodišči zanikali, toda po krivem. Pač vsebuje dispozitivni del dotične sodbe le izrek, da terjatev tožnika (sedaj toženca) za 266 l vina pravno obstoji le v znesku 18 K 62 h, ter da je nasprotna terjatev toženca (sedaj tožnika) v znesku 370 K 48 h upravičena le do visokosti vtoženega zneska. A zmisel in pomen tega izreka, to, kar je bilo zares sojeno, in za kar gre baš pri materialni pravnomočnosti, se razbere iz razlogov odločbe, ki so potrebno popolnilo sodnikovega izreka o tožbi in ugovoru, in ki zatorej, kakor tudi formula sodbe, postanejo pravnomočni. Razlogi pa ne pripuščajo dvoma o tem, da je sporni predmet subjektivno in objektivno istoveten, kajti jasno izrekajo, da je bil tožniku (sedaj tožencu) za nevrnjenih 266 l vina po ceni 56 h prisojen le znesek 18 K 62 h, ne pa ostanek kupnine po 48 K 96h, ki se dobi po odbitku prejetih 100 K; dalje, da sta se od pobotnih postavk toženca (sedaj tožnika) kot pravno obstoječa dognala, napitnina v znesku 4 K in nadomestek za pokvarjena soda 21 K 48 h, ter se do pokritne visokosti 18 K 62 h kot

pobotljiva prisodila; in da se je višji zahtevek tožnika odbil. V tem sporu je toženec (prej tožnik) nasproti postavil ravnoisto kupninsko terjatev v znesku 148 K 96 h, le da je odbil pripoznani znesek iz poprejšnje sodbe po 18 K 62 h in uveljavljal ostanek 130 K 96 h; s tem pa je postavil zahtevek, ki mora veljati za pravnomočno odbitega. Spričo tega ne gre, vnovič motriti, ali obstoji pravno razmerje, ki je med istimi sporniki s pravnomočno sodbo že definitivno dognано, in ne gre, spuščati se v nasprotje zoper formalno in materialno neizpodbitno odločbo, naj si bo ta stvarno in pravno res oporečna.

Dr. F. G.

c) Krivo izpeljana revizija ni upoštevanja vredna spričo sodbe, ki ni kršila nujnega prava. Ali je preživitkar upravičen, alternativno-obvezno zahtevati poljubno visok nadomestek?

V tožbenem zahtevku je zahteval preživitkar cent težko svinjče ali pa mesto njega pretirani znesek 160 kron. Okrajno sodišče je izreklo, da je toženec dajatev pravilno ponudil in da je v subjektivni sprejemni zamudi tožnik, tako da mora slabe posledice sam trpeti (§§ 1419, 1311 o. d. z.), ker po upnikovi krivdi zagrešena neizpolnitev nikoli ne sme škodovati dolžniku. Kaj pa sme zahtevati tožnik ob danih okoliščinah sedaj, to da ni predmet, ki bi se naj o njem v tej pravdi razmotrivalo, le to se še izreče, da tožniku poljubno ocenjen nadomestek nikakor ne bi pristojal, ampak le z odškodninskega vidika določena vrednost.

Na prizivni stopnji se je sicer boril zastopnik toženca proti prizivnim razlogom tožnika, toda uklonil se je predlogu o ugoditvi v glavni stvari v tem, da je pripoznal zavezo, dati svinjče; zahteval pa je, naj se tožnik obsodi v plačilo pravnih in prizivnih stroškov, ki jih je vse prav sam zakrivil.

Prizivu se je ugodilo v celoti s stroški vred.

Razlogi.

S predlogom, naj se obsodi na dajatev svinjčeta, je toženec na prizivni razpravi sam priznal, da pri rešitvi vprašanja ne gre upoštevati določb §§ 1419., 1295. obč. drž. zak., marveč določbe §§ 1285., 1412., 1425. obč. drž. zak. Raditega se prizivno sodišče

niti spustilo ni v razmotrivanje o tem. Ker se tožbeni zahtevek opira na neoporekano javno listino (izročilno pogodbo) in ker je toženec v zamudi, je tožnik upravičen zahtevati nadomestni (§ 56. sod. pr.) ne odškodninski zahtevek 160 K, in je bilo zaslišanje izvedenca popolnoma nepotrebno: tožnik stavi predlog v poljubni visokosti, tožencu pa je prosto, izpolniti v naravi ali pa plačati nadomestek, četudi pretiran. Ker pa sta se obe stranki sklicevali na izrek izvedenca, se mora tudi prizivno sodišče ozreti nanj in, upoštevaje prizivni predlog, določiti nadomestek le v znesku 72 K 80 h, pa z obrestmi vred. Toženec bi bil moral zaprositi za shrambo zaklanega, cent težkega svinjčeta ali pa vsaj primerneга nadomestka. Ker je nasprotno še na prvi stopnji predlagal odbitev tožbenega zahtevka, je bilo pravljanje potrebno. Toženec ima trpeti pravdne stroške vse. (§§ 41., 43., 50., 52. civ. pr. r.)

Vrhovno sodišče je s sodbom od 8. oktobra 1913 o pr. št. Rv VI 13/13-1 zavrnilo revizijo toženca, ki se je sklicevala na revizijske razloge št. 3 in 4 § 503. civ. pr. r. Toženčev zastopnik je sicer pobijal prizivne razloge tožnika, toda sam je predlagal, naj se prizivu glede dajatve svinjčeta ugodi. Povod za pritožbo je torej le tisti del sodbe, ki alternativno prisoja v denarju izraženo vrednost spornega predmeta in stroške sprednjih stopenj. A v tem pogledu ni zakonito izpeljana revizija, da bi svoj revizijski razlog doveljavila. Obrazložiti bi morala, da ima sodba in v kateri točki ima sodba spisom protisloven dejanski prorek in nepravilno uporabo materialnega prava. Tej zahtevi ni prišla v okom, trdeč neskladno, celo v navzkrižju z ugotovitvami prizivnega sodišča, da je toženec tožniku predmet dajatve pravočasno ponudil, potem, da je tožnik odobril zakol, ko je toženčeva žena svinjče zaklala, in še, da gre za dolg, ki bi bil moral tožnik iti ponj (potražni dolg). Ta izvajanja se ne morejo upoštevati. Deloma so nova, deloma so proti spisu. Zato tudi zaključki ne veljajo. Pravna ocena dejanskega stanu, kakor se je ta za dokazanega štel, očitvidno ni prekršila nobenih nujnih pravnih predpisov.

Dr. F. G.

d) Revizijski razlog nepravilne pravne presoje stvari je podan le pri nepravilni pravni presoji v materijelno pravdnem oziru; v izpodbijanje nepravilne uporabe procesnih zakonov služi revizijski razlog
§ 503 št. 2 civ. pr. r.

Varuh mladoletnega nezakonskega otroka Antona C. je dal na zapisnik tožbo proti Antonu Č. radi očetovstva. V isti tožbi po tozadevno sestavljenem uradnem formularju je uveljavljala tudi nezakonska mati Ana C. proti Antonu Č. zahtevek za 40 K, ki ga je bila ona izdala za otroka. Po prvi razpravi je Ana C. umaknila ta svoj zahtevek, odpovedujoč se istemu in varuh Antona C. je predlagal, da se zasliši v zmislu §§ 11/2 in 373 civ. pr. r. nezakonska mati Ana C. kot priča o njegovi zahtevi na ugotovitev očetovstva, ki ga toženec taji. Toženec Anton Č. ni privolil, da umakne Ana C. svoj tožbeni zahtevek. Sodišče je radi tega smatralo Ano C. v zmislu § 37 civ. pr. r. kot stranko in jo le kot tako zaslišalo, vzlic temu, da se je svojemu zahtevku odpovedala. Tudi prizivno sodišče jo je smatralo za stranko, dasi je s tem, da je bil njen zahtevek po 40 K s prvo sodbo pravomočno zavrnjen, povsem izstopila iz spora.

Revizija, ki se je v tem oziru opirala na revizijski razlog § 503 št. 4 civ. pr. r., je bila s sodbo vrhovnega sodišča z dne 18. novembra 1913 Rv VI 623/13 zavrnjena iz nastopnih razlogov:

»S stališča nepravilne pravne presoje uveljavljeni ugovor, da bi se bilo moralo nezakonsko mater v sporu njenega nezakonskega otroka na priznanje očetovstva zaslišati kot pričo in ne kot stranko, ne spada v okvir tega revizijskega razloga, ki služi le v uveljavljanje napačne uporabe materijalnega prava. Ta ugovor bi mogel biti le predmet revizijskega razloga št. 2 § 503 civ. pr. r., ker zatrjuje kršenje civilnopravnih predpisov, toda le če bi bil ta prestopek proti procesnim zakonom oviral nadroben pretres in temeljito presojo sporne stvari; ker ta predpogoj ni podan, se omenjeni ugovor ne more upoštevati.

Dr. F. L.

B. Kazensko pravo.

a) O priliki rubežni v navzočnosti izvrševalnega organa zavezancu dani poduk pravnega zastopnika, če tudi je po sebi nevljuden in nespodoben, ne tvori prestopkov po § 312 ali 314 kaz. zak. (Odločba kasacijskega dvora od 11. novembra 1913 opr. št. Kr VI 189/13.)

Izvrševalni organ je prišel k ženi stavbnega mojstra, da izvrši pri njej rubežen njenih premičnin. Zavezanka je poklicala svojega

moža, ki je trdil, da je njegov pravni zastopnik odvetnik dr. N. terjatev že poplačal, ter šel po odvetnika. Ta je prišel kratko na to in je ugovarjal imenom zavezanke in njenega moža proti opravi rubeža; trdil je, da so vse premočnine v hiši lastnina zavezankinega moža, vsled česar ne pripušča nobenega izvršilnega dejanja. Končno je odvetnik rekel sodnemu slugi, da naj le postopa, a naj pazi, kako bo postopal in kaj bo ukrenil, ker se bo pritožil. Sodni sluga je začel nato rubiti ter je pozval zavezanko, da naj mu izroči damsko uro in ovratno verižico, katere je preje večkrat pri njej videl. Zavezanka je dejala: »Da, da« in je hotela ustreči želji izvrševalnega organa, a je to opustila, ker ji je odvetnik zaklical: »Nič dati, nič povedati, nič pokazati, naj išče.« Sodni sluga je opustil nato rubežen in se odstranil brez uspeha.

Radi navedenih, zavezanki namenjenih klicev, je izreklo okrajno sodišče v Črnomlju (U 311/13), da je odvetnik kriv prestopka po § 314 kaz. zak., in ga je obsodilo v denarno globo 50 K.

Obtoženčevemu ugovoru nasproti, da je ravnal izvršujoč zgol svojo dolžnost in svojo pravico v zmislu § 9 odvetniškega reda, poudarjajo razlogi sodbe, da tukaj ne gre govoriti o poduku zavezanke po pravni zastopniku, dopustnim pod drugimi okolnostmi. Obtoženi je namreč zaklical zavezanki očitane besede šele, ko je izvrševalni organ že pozval zavezanko, da mu pokaže uro z verižico. S tem pa se je obtoženi vtikal v uradno poslovanje izvrševalnega organa v zmislu § 314 kaz. zak., zakrivil torej kaznivo dejanje, ki ni opravičeno po § 9 odvet. reda.

Vzklicno sodišče je zavrlo toženčev vzklic iz prvosodnih razlogov.

Vrhovni sodni in kasacijski dvor je izrekel v odločbi od 11. novembra 1913 opr. št. Kr VI 189/13 na ničnostno pritožbo generalne prokurature v obrambo zakona, da kršita navedeni sodbi zakon, razveljavil jih je in oprostil obtoženca od obtožbe prestopka po § 314 kaz. zak. v zmislu § 259 št. 3 k. pr. r.

Razlogi.

Krivdorek ni utemeljen v zakonu. Zavezanec ni prisiljen po zakonu, da pokaže in izroči zarubljene predmete, ni treba, da se ozira na zadevno zahtevo izvrševalnega organa, sme jo odkloniti, dasi je bil prej v to pripravljen. V tem zmislu zavezancu dani poduk

ni protizakonit. Odvetnik je upravičen k takemu poduku po § 9 odv. reda in sme to tudi med opravo rubežni vpričo izvrševalnega organa. Obtoženec je torej ravnal v okviru svojih stanovskih pravic in dolžnosti, ko je svoji klijentinji svetoval to, kar je smela storiti po zakonu. Zavezanka je smela zavrniti zahtevo, da pokaže damsko uro z verižico. Kar njej ni zabranjeno, to sme storiti tudi njen pravni zastopnik. Kazensko določilo § 314 ktz. zak. ima v mislih dejalno postopanje. Dejanski stan ni podan zgolj z upornostjo in nepokorščino. Obtoženec je bil kot pravni zastopnik zavezanke poslovanja izvršilnega organa toliko deležen, kolikor mu je to nalagala njegova stanovska dolžnost. Ni torej možno govoriti o vtikanju v opravljanje javnih služb.

Nevljuden in nespodoben način, v katerem je obtoženec podučil, ne more utemeljiti po sebi prestopka po § 312 kaz. zak. Besede so bile namenjene zavezanki. To, da je zavezanka manj olikana in da ni vedela za svoje pravice, prikazivajo obtoženčevo izraževanje v milejši luči, razžaljivo nikakor ni. Obtoženčevo stališče izvrševalnemu organu nasproti se kaže v izjavi, da naj ta le dalje vrši svojo službo. S tem je obtoženi pokazal, da ni imel namena, otežkočiti službeno opravilo.

R—i.

b) Tisti, zoper katerega gre izvršitev oblastvenega ukaza, se sam ne more okriviti prestopka po § 314 kaz. zak.

Roža Č. je bila obtožena radi hudodelstva po § 81 kaz. zak., obsojena pa je bila le radi prestopka po § 314 kaz. zak., storjenega s tem, da se je v namenu, da bi po oblastvenemu povelju ne bila privedena k sodišču, ustavila sodnemu slugi ter ni hotela ž njim iti.

Vrhovno sodišče je na ničnostno pritožbo v obrambo zakona izreklo z odločbo z dne 16. septembra 1913 opr. št. Kr V 832/13-4, da prej navedena sodba krši zakon, ter je Rožo Č. od obtožbe popolnoma oprostilo iz razlogov:

Ugotovljeno dejanje ne vsebuje dejanskega stanu po § 314 kaz. zakona. V tem zakonovem določilu stoječi izraz »vmešavanje« kaže, da subjekt tu mišljenega kazenskega čina ne more biti tisti, zoper kogar gre izvršitev oblastvenega povelja.

Dejanje je v danem slučaju nepokornost zoper ukaz oblastva, taka nepokornost pa se kaznuje sodno le v gotovih slučajih (n. prim. po § zakona o živilih, § 15, zakona glede rabe margarine), v drugih slučajih policijsko (§ 8, zakona o obrt. nadzor. z dne 17. junija 1883, št. 117 drž. zak.).

Dr. M. D.

Izpred upravnega sodišča.

a) Po § 91 občinskega reda kranjskega je pritožba pri županstvu pravočasno vložena, ako je pri obstoju redne dostavne službe mogla biti dostavljena županstvu pred potekom v § 91 občinskega reda določenega roka. (Razsodba upravnega sodišča z dne 22. maja 1912 št. 6336 ex 1912.)

Z odlokom z dne 20. maja 1911 št. 3503 je deželni odbor zavrnil kot prekasno vložen priziv F. R. v S. proti sklepu občinskega odbora v B. z dne 12. februarja 1911, s katerim je bila pot od deželne ceste Pljuska - Litija čez S. in G. do Grajšarskega potoka na podlagi § 28 zakona z dne 28. julija 1889, dež. zak. št. 17 spoznana za javno občinsko pot.

Upravni sodni dvor se je pri svoji odločbi ravnal po sledečih izvajanjih:

Stvarno je po spisih ugotovljeno, da je bil odlok županstva v B. z dne 12. februarja 1911 dostavljen za sprejemanje oblastvenih vročeb pooblaščenemu pritožnikovemu zastopniku dne 16. februarja 1911, da je proti temu odloku vložena pritožba prizivatelja dospela dne 28. februarja 1911 na poštni urad v St. V., da med poštним uradom in občino B. sploh ne obstoji nikakadostavna služba, marveč da vse tjakaj naslovljene poštnе pošiljatve dviguje pri poštнем uradu Št. V. župan te občine samo v s a k o n e d e l j o in praznik, s čemer se objasni, da je župan že dne 28. februarja 1911 tamkaj dospelo pritožbo prizivatelja prevzel šele 5. marca 1911. Sodni dvor se je tudi v predstojećem slučaju držal svojega stalnega, med drugim tudi v razsodbi z dne 23. septembra 1904, št. 9941, Nr. 2889 oficijalne zbirke, izraženega pravnega nazora,

da je — ne oziraje se na nasprotujoča izrecna postavna določila, kot kakršna pa ne pridejo v poštev za področje avtonomne uprave niti določila samo za politična oblastva izdanega zakona o pravnih sredstvih z dne 12. maja 1896, drž. zak. št. 101, niti izključno samo v sodnem postopanju veljavni § 89 zakona o organizaciji sodišč z dne 27. novembra 1896, drž. zak. št. 217 — v rok za izpodbijanje občinskih sklepov, torej tudi v 14dnevni prizivni rok, ki ga v to svrho določa § 91 občinskega reda kranjskega in katerega se ne dotiče kranjski cestni zakon z dne 28. julija 1889, dež. zak. št. 17, všteti dni poštne teka. Po nazoru sodnega dvora pa se mora pojem poštne teka tako določiti, kakor to odgovarja bistvu poštne službe, katere posluževati se je upravičen vsak prizivatelj. Sodni dvor je tedaj pravnega nazora, da nedostatna vredba vložištva pri občinah na deželi ne sme dovesti niti do podaljšanja, niti do prikrajšanja v § 91 občinskega reda določenega prizivnega roka. Ako torej vsled pomanjkanja dostavne službe med za občino določeno pošto sprejemno postajo in to občino na zadnjo naslovljene poštne pošiljatev obležijo na razpolago županu tako dolgo, dokler se ne dvignejo ob županu poljubnem času, tedaj se ne sme cel čas, v katerem poštna pošiljatev leži pri določenem poštnem uradu in dokler je poljubno ne prevzame kak občinski organ, smatrati za poštni tek v gorenjem zmislu. Pač pa se mora pri tako primitivni uredbi vložištva občine ravnati s pritožbo, kot pravočasno po zmislu § 91 občinskega reda vloženo, ako dospe k določenemu poštnemu uradu tako zgodaj, da je pri obstoju redne dostavne službe še pred potekom roka po § 91 občinskega reda mogla biti dostavljena županstvu. V takem slučaju se mora smatrati, kakor hitro je je potekel čas za poštno manipulacijo vštevši normalno dostavitev, določeni poštni urad za depozitarja županstva, kateri hrani pritožbo vsebujočo poštno pošiljatev za županstvo — torej v njegovem imenu. Ta predpogoj je v predstojećem slučaju izpolnjen, ker je pritožba prizivatelja dospela dvanajsti dan prizivnega roka k poštnemu uradu Št. V. To pritožbo je bilo tedaj spoznati za pravočasno vloženo in njeno zavrnitev zaradi zakasnelosti razveljaviti kot postavno neutemeljeno.

R—r.

b) Nastavitev nočnega čuvaja za posamezne vasi spada v področje občinskega odbora. Stroški zanj se pokrivajo s posebno občinsko doklado, ki zadene samo dotične vasi. (Razsodba upravnega sodišča z dne 20. novembra 1913 št. 6095 ex 1913.)

Občinski odbor v L. je dne 2. decembra 1912 sklenil, da se v svrhu pokritja za leto 1912. naraslih stroškov za nočnega čuvaja in razsvetljavo v L. v znesku 360 K pobira naknadno po trgu L., izvzemši posestnike iz G. in P. za leto 1912. še posebna 6% občinska doklada na vse direktne davke. Deželni odbor v Ljubljani je z razpisom z dne 30. januarja 1913 št. 2278, zavrnil proti temu sklepu vloženo pritožbo Fr. S. in tovarišev kot neutemeljeno, skličujoč se na § 9 požarnopolijskega reda z dne 15. septembra 1881 dež. zakona št. 14, ter s pritrditvijo c. kr. deželne vlade v Ljubljani dovolil pobiranje gorenje doklade.

Proti temu ugovarja pritožba na upravno sodišče, da so hišni posestniki trga L. do leta 1885. sami po vrsti opravljali službo požarne straže, od leta 1885. pa redno nastavljali nočnega čuvaja, kateri je bil plačan iz njihovih sredstev, oziroma iz dohodkov trškega premoženja. Ta način da odgovarja tako predpisu § 9 požarno-polijskega reda, po katerem so dolžni hišni posestniki kraja sami skrbeti za požarno stražo, kakor tudi načelnim določilom §§ 68 in 73 občinskega reda, po katerih je občinske potrebščine pokrivati pred vsem iz dohodkov občine, oziroma vasi. Le kolikor ti dohodki ne zadoščajo, se sme odrediti pobiranje občinskih doklad.

Sodni dvor je dospel po naslednjih razmotrivanjih do zavrnitve pritožbe.

V zmislu § 28, točka 10 občinskega reda, spada požarna policija v lastno področje občine; po § 32 obč. reda mora občinski odbor prideliti občinskemu starejšinstvu potrebno osebje, kateri uslužbenci so podrejeni županu (§ 51 obč. r.). Skladno s tem ima tudi požarno-polijski red za Kranjsko z dne 15. septembra 1881 drž. zak. št. 14, določilo: »Požarna policija spada v lastno področje občine (§ 1) in »izvrševati požarno policijo je dolžnost županstva« (§ 2). Po § 50 je poklican župan izvrševati požarnopolijski red in razsoja v prvi stopinji, kolikor take razsodbe niso pridržane občinskemu odboru.

Iz teh postavnih določil sledi, da spada nastavitev nočnega čuvaja za posamezne vasi v občini v samostojno področje občinskega

odbora. Temu tudi ne nasprotuje besedilo § 9 požarnopolijskega reda, na katerega se pritožba sklicuje in po katerem »se mora v vsakem strnjenem selišču nastaviti na stroške selišča enega ali po potrebi več nočnih čuvajev, ki opravljajo požarno tražo, ako se to opravilo ni s sklepom občinskega odbora naložilo po vrsti hišnim posestnikom.«

Proti ugovoru pritožbe, da stroškov za nočnega čuvaja ni pokrivati z dokladami, temveč iz dohodkov selišča, in da ima kolikor so se zdaj nočnemu čuvaju poverile tudi druge policijske funkcije, tozadevne stroške nositi cela občina, je iz poročila županstva z dne 15. decembra 1912 št. 1474, konstatirati, da je gospodarski odbor v L. pokritje stroškov za nočnega čuvaja na dosedanji način ravno iz tega razloga odklonil, ker je tistega nastavila krajevna občina, dalje da je nočni čuvaj za svoja druga policijska opravila plačan iz sredstev cele občine.

Ugovor, da se zgoraj omenjena doklada ne pobira od vseh posestnikov trga L., je moral sodni dvor po § 5, zakona z dne 22. oktobra 1875, drž. zak. št. 36 ex 1876, preiti, ker ta ugovor v pritožbi na deželni odbor ni bil uveljavljen.

R—r.

c) Proti upravnim činom avtonomnih oblastev, ki se tičejo občinskega gospodarstva je pritožba na upravno sodišče nedopustna.

Deželni odbor kranjski je z odločbo z dne 30. maja 1913 št. 9209, kot neutemeljeno zavrnil pritožbo J. U. in J. T. in tovarišev proti sklepu občinskega odbora v L. z dne 10. aprila 1913 glede oddaje občinske hiše v najem, in to iz sledečih razlogov:

Po določilu § 31 obč. reda je občinski odbor poklican in upravičen sklepati o načinu, kako naj se porablja in izkorišča občinsko premoženje.

Ako pritožniki ugovarjajo oddaji te hiše v najem, češ, da se ni oddala potem javne dražbe in da se je imela ohraniti prejšnjemu namenu kot občinska ubožnica, se na ta ugovora ni moglo ozirati.

Javna dražba za oddajo te hiše v najem je bila nepotrebna, ker — kakor je ugotovljeno v razpravnih spisih — ni bilo več ponudnikov.

Kar se tiče ugovora, da naj ta hiša ostane še naprej občinska ubožnica, pa je pripomniti, da je bila hiša prvotno že namenjena za gostilno in pred leti le v zadregi prirejena za občinsko ubožnico. Da bi se hiša ohranila še nadalje temu, le mimoidočemu namenu, je tem manj povoda, ker so občinski reveži zdaj oskrbovani na drug način.

Proti tej odločbi vloženo pritožbo J. T. in J. S. je upravno sodišče s sklepom z dne 29. novembra 1913 št. 10.747 ex 1913, po vpogledu administrativnih spisov in od deželnega odbora podanega protispisa zavrnilo v zmislu § 3 lit. e in § 21, zakona z dne 22. oktobra 1875 drž. zak. št. 36 ex 1876, brez nadaljnjega postopanja, ker je občinski odbor in v instančnem teku tudi deželni odbor poklican razsojati po prostem preudarku, če je oddaja občinske hiše v najem potem dražbe ali brez dražbe, ali pa njena nadaljna poraba za oskrbo ubožcev koristnejša za občinsko gospodarstvo.

R—r.

Književna poročila.

Richter als Gesetzgeber. Von Dr. Leo Wittmayer. Wien 1913. Alfred Hölder.

Zabavno je čitati, kako se vrši polemika za to, se-li sme starosta Josip Unger prišteti k predboriteljem za prosto pravo. Več o tem čitaš v Mitteilungen der Vereinigung der österr. Richter, št. 14 iz l. 1913. Ungerju pač ne gre očitati, da je bil pismouk, marveč pri redki svežosti duha je dajal še tik pred smrtjo krepke incijative, prošinjene z modernim naprednjaštvom. Wittmayer, ki je zbral v tej knjigi svoje članke o prostem pravu, se seveda poteguje za mojstra-prvaka kot prostopravnik in glasnika misli, da se mora sodnik tem prestejše gibati, čim starejši je zakon, in pri tem pospeševati pronicanje novega prava. Pričakujemo, da bodo Bosno v pravniškem oziru razkrili. Nedavno so na dunajskem vseučilišču otvorili stolico bosenskega prava, in čitali smo, da je bilo veliko zanimanja za otvoritveno predavanje. Wittmayer pa je v tej knjigi prvi, v vrlo zanimivi obliki, pa s prepričanjem opozoril na razvoj bosenskega prava, kažoč, da je Bosna pravcato preizkuševališče za prostopravno misel, ker morajo sodniki od l. 1878 naprej uporabljati pravo izza turških časov le tistikrat, kadar staro pravo za dane okolščine zadostuje, in če pa morajo postopati po zakonih, pri nas veljavnih. Tovariši v Nemčiji bodo prijatelju za to nepričakovano pomoč brez dvojbe hvaležni, in prejkone bo — prostopravna Bosna zaslovela. Ni težko uginiti, kje se bodo temu najbolj čudili. Wittmayer se bori ob strani nemških prostopravnikov, ne zastajajoč za njimi ne z mislimi ne z besedo, marveč jih deloma celo prekašajoč v tem, da proglašja sodstvo za presnavljatelja in predborilca zakonodajništva, in da zahteva prestejšega stališča za sodnike napram besedilu zakonov. Knjiga je nov dokaz, da se prostopravni pokret neodoljivo razrašča.

Dr. F. G.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. januarja 1914.

— (Podeljen) je tajnemu svetniku in predsedniku višjega deželnega sodišča v Gradcu ekscelenci dr. Avgustu vitezu Pittreichu veliki križec Franc Jožefovega reda.

— (Osebne vesti.) Podeljen je prvemu državnemu pravdniku Viktorju Verderberju v Mariboru red železne krone III. vrste; okrajnemu sodniku in sodnemu predstojniku Eduardu Picku v Senožečah značaj in naslov deželnosodnega svetnika in sodnega predstojnika. Imenovani so: okrajni komisar dr. Rudolf Andrejka pl. Livnograd za ministerijalnega podtajnika v notranjem ministrstvu; za avskultante pravni praktikantje: Josip Bavdek, dr. Rudolf Sajovic in Ferdinand Merala. Premeščen je: okrajni sodnik in sodni predstojnik v Šoštanju dr. Viktor Pavliček v Gornjigrad. — Umrli je okrajni sodnik in sodni predstojnik Josip Prevec v Logatcu.

— (Ustanovitev podružnice društva „Pravnik“ v Trstu.) Ob mnogobrojni udeležbi primorskih pravnikov vršil se je dne 21. decembra v mali čitalniški dvorani hotela „Balkan“ podružnični ustanovni občni zbor, katerega se je pod vodstvom društvenega odbornika, odvetnika dr. Antona Šviglja, udeležila tudi deputacija centralnega društva, sestoječa iz društvenega tajnika okrajnega sodnika dr. Mirka viteza Grassellija in odvetniških kandidatov dr. Friderika Babnika in dr. Josipa Tomšiča. Točno ob 11. uri otvoril je predsednik pripravljalnega odbora odvetniški kandidat dr. Egon Staré skupščino, pozdravil navzoče, osobito ljubljansko deputacijo, prečital došli brzojavki društvenega predsednika dr. Danila Majarona in podpredsednika dr. Otona Papeža in nato v daljšem govoru obrazložil pomen in smoter bodoče podružnice ter osobito poudarjal, kako živahno zanimanje da je vzbudila na Primorskem ideja podružnice, kar spričuje dejstvo, da je že do današnjega dne podpisanih 52 priglasnic za pristop k podružnici in sicer iz vseh strok pravniških poklicev in od pravnikov vseh treh v Trstu bivajočih jugoslovanskih narodnosti — Slovencev, Hrvatov in Srbov. Tem okolnostim bo morala tudi odgovarjati sestava podružniškega odbora. Nato se je oglasil k besedi imenom ljubljanske deputacije dr. Anton Švigelj in izročil skupšini pozdrave centralnega društva in posebno njenega predsednika dr. Majarona. Govornik je potem v duhovitem govoru današnje zborovanje primerjal prvemu naroku v civilno pravnem postopanju, navajajoč za ta slučaj neupravičenost ugovorov litipendence, rei judicatae, nedopustnosti pravne poti in nepristojnosti za ustanovitev podružnice. Govornik se je nadalje spominjal društvenega propagatorja, bivšega predsednika tržaškega nadsodišča, ekscelence pl. Gertscherja, ki je oficijalno naročbo na društveno glasilo „Slovenski Pravnik“ zaukazal vsem podrejenim sodiščem in pa delovanje Lamurskega, to je dvornega svetnika Ternovca, ter končal ob

živahnem odobravanju svoj govor na tržaške juriste do znanstvenega delovanja in s tem udejstvovanja naših narodnih idealov — ustanovitev univerze in višjega deželnega sodišča za slovenske, oziroma jugoslovanske pokrajine. Imenom Hrvatov oglasil se je k besedi dr. Jedlovsky, ki je v temperamentnem govoru slavil v ustanovitvi podružnice izraženo edinstvo med Hrvati, Srbi in Slovenci. Predsednik pripravljalnega odbora, dr. Staré, odredil je nato volitev predsednika. Dr. Olip predlaga seniorja tržaških slovanskih odvetnikov g. dr. Mateja Pretnerja in se ta enoglasno per acclamationem in ob živahnem ploskanju in odobravanju vseh udeležencev izvoli. Dr. Pretner sprejme izvolitev, prevzame predsedstvo ter poudarja v daljšem govoru znanstveni in socialni pomen bodoče podružnice, bodreč naraščaj na intenzivno sodelovanje. Nato odredi predsednik volitev odbora, sestoječega glasom pravil iz sedmih članov, dveh namestnikov in treh nadzornikov. Na predlog dr. Olipa se per acclamationem izvolijo sodni svetnik dr. Primožič (podpredsednik), dr. Boštjančič (prvi tajnik), dr. Sušanj (drugi tajnik), dr. Egon Stare (blagajnik), dr. Volčič (knjižničar), namestniški tajnik dr. Karlavaris, dr. Giaconi in odvetnik dr. Tomašič (odborniki, oziroma namestniki) in deželni sodni svetnik dr. Dougan, odvetnika dr. Slavik in dr. Šavnik (nadzorniki). Zelo živahna debata, v katero je poseglo deset govornikov, razvila se je radi ustanovitve članarine. Sprejel se je slednjič sklep, s katerim se članarina določa načelno z letnimi 15 kronami, obenem pa sprejela resolucija, da društveni odbor sedaj ob slučaja do slučaja dogovorno s centralnim odborom glede mlajših društvenikov izposluje tudi primerne popuste pri članarini ter prihodnjemu občnemu zboru stavi v tem oziru konkretne predloge. V sklepnem govoru se je zahvalil predsednik dr. Matej Pretner pripravljalnemu odboru in njenemu načelniku dr. Egon Staretu za njegovo plodonosno delovanje ter pozval navzoče, med katerimi smo opazili tudi državnega poslanca dr. Otokarja Rybaša in več višjih funkcionarjev tržaških uradov, da se udeleže popoldanskega izleta v Miramar, ki se priredi na čast ljubljanski deputaciji. Izlet se je popoldne ob krasnem vremenu na slovenskem parniku „Voloska“ tudi v resnici vršil in se je tega izleta udeležilo kakih dvajset pravnikov s svojimi damami.

— (O reformi hrvaškega civilnega pravnega postopanja)
piše Ladislav Polić v decembrski številki „Mjesečnika“:

Pravničko je društvo postavilo sebi zadatak, da svojski unaprijedi, koliko je do njega, željkovanu reformu građanskoga parničkog postupnika. Zato je ono odabralo ovo pitanje jednim od temata idućega pravnčkoga sastanka, zato je podarilo svojim članovima posebne otiske izvjestiteljeva nacrtu osnove zakona o sudskom postupku u građanskim pravnim sporovima.

Kako će pak pomenuti izvjestiteljev nacrt osnove bez sumnje pobuditi opću pažnju i domaćih i spoljašnjih pravnika teoretičara i praktičara, te će o njem u raznim stručnim listovima izići dosta većih ili manjih ocjena ili barem referata, koji bi i našim zanimanim krugovima mogli u velike poslužiti; stoga je uredništvo „Mjesečnika“ odlučilo zasnovati u listu kao neku naučnu cetralu, u kojoj bi se prikupljalo i u većim ili manjim — već prema vrijednosti — referatima priobćivalo, što god bude objelodanjeno o tom nacrtu. Poradi toga slobodno je ovo uredništvo upraviti najtopliji apel na sve članove našega društva, da po-

mognu ovoj namisli do oživotvorenja. Podjedno se umoljavaju i pojedinci i korporacije, koji bi izradili svoja mnijenja o namjeravanoj reformi, da ih izvole u prijepisu priobćiti ovome uredništvu.

Uvodoma navedenemu pozivu smo se Slovenci že dosedaj častno odzvali; „Slov. Pravnik“ prinaša v zadnji številki že tretjo razpravo izpod peresa našega slovitega procesualista Kavčnika. Pričakujemo, da mu slede še drugi; zlasti bi bilo želeti, da se oglase tudi naši odvetniki s svojo kritiko in svojimi nasveti glede nameravane reforme. Kdor želi izdatek zgoraj navedenega odtiska „izvestiteljeva nacrta osnove zakona o sudskom postopku u građanskom pravnim sporovima“, naj se obrne na naše uredništvo, se mu označena priloga „Mjesečnikovo“ radevolje preskrbi.

— (Kaznilnica za mladostnike na Nemškem). Amerika je dala novih idej za izvršitev kazni mladostnikov. Osobito sloveča „Elmira“ je silno pospešila preosnovo kazenske izvršitve na mladostnikih v starem delu sveta. Nemški učenjak prof. dr. Freudenthal se je na potovanju leta 1905 po Ameriki navzel ameriškega duha in je, prišedši v domovino, napisal spomenico o ustanovitvi kaznilnice za mladostnike. (Izšla je v Aschaffenburgovem časopisu „Monatsschrift für Kriminal-Psychologie und Strafrechtsreform“, letn. IX.) Njegovi inicijativi gre zahvala za ustanovitev prvega sodišča za mladostnike, njegovi nasveti so dali povod k napravi posebne kaznilnice za mladostnike. Te kaznilnice naj temelje na ideji prave vzgoje, t. j. razvoja telesa, duha, značaja in poklica. Freudenthal je zahteval popolno ločitev mladostnih od odraslih kaznjencev; mladostnim kaznilnicam naj se odkažejo za vzgojo sposobni mladostniki, ako jim kazen tako dolgo trpi, da se more uresničiti vzgojni namen, — po mnenju Freudenthalovem najmanj eno leto. Vzgojna sredstva naj bodo skupine enakovrstnih kaznjencev, vzbuditev popolnega zaupanja med vodstvom in kaznjenci, verske vaje, telovadba, vojaške vaje, kopanje, i. sl. — ob dobri hrani in podučevanju, osobito o državnem življenju. — Prusko ministstvo se je okoristilo z nazori Freudenthalovimi in ustvarilo v Wittlich a. d. Mosel dne 1. avgusta 1912 prvo nemško kaznilnico za mladostnike na podlagi progresivnega sistema. Razredi so trije, vsprejemajo se pa kaznjenci od 12 do 21 let stari. V tretjem razredu so kaznjenci v poedinskem zaporu 4 mesece, ki se pa utegnejo skrajšati, ako se kaznjenec obnese. Potem pride kaznjenec v drugi razred; tu velja poedinski zapor pa delo v skupnih delavnicah; neke olajšave se dado že v tem razredu. V prvem razredu je boljša celica, ob nedeljah so predavanja, igre, kaznjenci imajo boljše obleko, dobe večje delavne premije pa boljše hrano. Le kaznjenci prvega razreda se smejo pred koncem zavora pogojno izpustiti na prostost. Šolski pouk je temeljit, podučuje se po 4 stopnjah. Za priučenje poklica pomorejo mojstri raznih rokodelstev. Prav posebno se neguje kmetijstvo in vrtnarstvo, oboje na zemljišču, spadajočem h kaznilnici. — Vsi kaznjenci eksercirajo vsak dan po eno uro. Za občevarje med kaznjenci in kaznilničnim ravnateljem je napravljena posebna listovna omarica, dostopna le ravnatelju. On jih obiskuje, njemu se lahko kaznjenci zaupajo. V prvem polletu je bilo v kaznilnici 140 mladostnikov, ali le ena sama disciplinarna kazen je bila izrečena. — Vsekakor vspeh, ki da misliti in sili, da se zasleduje nadaljni razvoj tega vprašanja.

Dr. M. D.

Vabilo.

Po zmislu društvenih pravil §§ 7 do 10 sklicuje odbor društva „Pravnika“

redno glavno skupščino

za letošnje leto

na dan 26. januarja 1914 ob 8. zvečer

v klubovi sobi restavracije „pri Roži“ v Ljubljani.

Dnevni red :

1. Nagovor načelnika.
2. Letno poročilo odborovo :
 - a) tajnikovo,
 - b) blagajnikovo,
 - c) knjižničarjevo.
3. Poročilo preglednikov računov.
4. Volitev :
 - a) društvenega načelnika,
 - b) odbornikov,
 - c) preglednikov računov za bodoče leto.
5. Posamezni nasveti.

V Ljubljani, dne 13. januarja 1914.

Za odbor :

dr. D. Majaron,
načelnik.

dr. M. vitez Grasselli,
tajnik.

„Slovenski pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 24 oz. 22.

4. Izpred upravnega sodišča.

a) Po § 91 občinskega reda kranjskega je pritožba pri županstvu pravočasno vložena, ako je pri obstoju redne dostavne službe mogla biti dostavljena županstvu pred potekom v § 91 občinskega reda določenega roka. (Razsodba upravnega sodišča z dne 22. maja 1912 št. 6336 ex 1912.)	24
b) Nastavitev nočnega čuvaja za posamezne vasi spada v področje občinskega odbora. Stroški zanj se pokrivajo s posebno občinsko doklado, ki zadene samo dotične vasi. (Razsodba upravnega sodišča z dne 20. novembra 1913 št. 6095 ex 1913.)	26
c) Proti upravnim činom avtonomnih oblastev, ki se tičejo občinskega gospodarstva je pritožba na upravno sodišče nedopustna	27
5. Književna poročila	28
6. Razne vesti	29

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1913	K 700,000.000.—
Vlog	„ 43,500.000.—
Rezervnega zaklada	„ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in obrestuje po

4¹/₂ %

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno
varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične
domače hranilnike.